

„Itt mindig történik valami”

Interjú Salamon Hugóval

Az Agora Országos Szakmai Műhely gesztora a Nemzeti Művelődési Intézet. A műhelymunka keretein belül a tagok rendszeres és szoros kapcsolatot tartanak fenn, megvitatják a közművelődési szakma helyzetét, megismerik egymás munkáját, szakmafejlesztési programokat kezdeményeznek. Az agorák legfőbb célja a közösségépítés, ami elmondható a Tatabányán működő, a Vértes Agorája kulturális központról is. Az intézmény szakmai igazgatója, a Vértes Agorája divízió vezetője Salamon Hugó többek között egy új, városi kulturális színtérről is beszámol, de előtte szakmai életpályájáról kérdeztük.

Hévízi Róbert: *Igazgató úr, meséljen kicsit nekünk, milyen kultúrával kapcsolatos emlékei vannak az életútja kezdetéről?*

Salamon Hugó: Nagyon-nagyon régen találkoztam először a kultúrával – az őskorban. Amikor gimnáziumban pályát kellett választani, többféle lehetőség merült fel, de végül magyar-történelem szakos tanárnak jelentkeztem. Miután nem vettek fel, elmentem egy nyomdába szakmunkás tanulónak, s két éven keresztül kézi szedőként dolgoztam. Ott is folyamatos kapcsolatban voltam a kultúrá-

val, hiszen több napilapot, illetve irodalmi folyóiratot készítettünk, kéziszedőként tördeltem azokat, címszedőként működtem közre. Közel kerültem ezekhez a periodikákhoz, ha lehet ezt mondani. Majd menet közben váltottam, és már nem magyar-történelem szakos tanár szerettem volna lenni, hanem az ELTE-re jelentkeztem népművelés-magyar szakra. Ugyanis közben Tatabányán, szülővárosomban ifjúsági klubokban különböző ifjúsági programok megszervezésében önkéntesként segédkeztem, így mondhatni, nagyon korán megcsapott a közösségi művelődés szele.

H. R.: *Hogyan folytatódik tovább a történet, hol szerezte az első szakmai tapasztalatait?*

S. H.: Maradtam a nyomdában, és levelezőn kezdtem el a tanulmányaimat az egyetemen, miközben két év sorkatonaság következett. Mire leszereltem, addigra az a szak már megszűnt, de a népművelést sikerült az ELTE-n befejezmem.

Az első szakmai területen való tevékenységem az akkori Komárom-Esztergom Megyei Építőipari Vállalat munkásszállóján működő művelődési központhoz köthető. Megkeresett ennek a hatezer fős

vállalatnak az akkori igazgatója – mert tudták, hogy ilyen tanulmányokat folytatok, és mert akkor készült el egy hétszáz fős munkásszálló, aminek a földszintjén és a pincéjében kialakítottak egy kulturális és oktatási központot –, és felkért arra, hogy alapítsam meg, és kezdjem el felépíteni a vállalat oktatási és kulturális központját. Ez volt az első tapasztalatom a közösségi művelődés területén. Egy nyolcfős stáb igazgatója voltam egy hatezer fős vállalaton belül, egy munkásszállón, ami enyhén szólva is különös világ volt. Az első szakmai tapasztalataim tehát ehhez a céghez köthetők.

H. R.: *Ezt követően hogy alakult a közösségi életben való szerep-*

lése? Hogyan került kapcsolatba a Nemzeti Művelődési Intézettel?

S. H.: Ez egy nagyon fontos időszak volt az életemben. Miután itt beszélgetünk a Nemzeti Művelődési Intézet újonnan átadott székházában, fontos elmondani, hogy a kapcsolatom a Nemzeti Művelődési Intézet elődjével, a Magyar Művelődési Intézettel éppen arra az időre datálódik. Az intézet képzési osztályának egyik munkatársa, dr. Fodor Katalin, aki közösségi mentálhigiénével foglalkozott, verbuvált egy stábot a magyarországi progresszív népművelők körében, és minden évben tartott egy továbbképzésszerű oktatást Balatonalmádiban, ahol a különböző csoportműködési technikákat ismerhettük meg. Tatabányán, ezen a bizonyos 700 fős munkásszállón életre hívtunk egy pszichodráma csoportot az intézet támogatásával, melynek alapvetően az volt a célja, hogy azok az emberek, akik két-három héten keresztül a családjuktól 3-400 kilométerre végezték a munkájukat, azaz nem tudtak fókuszálni a család mindennapi működésére, problémáinak a megoldására, hogyan tudják ezt feldolgozni, és hogyan tudják mégis a családot irányítani. Ez volt alapvetően a célja ennek a programnak. Ebből is következik, hogy elég szoros kapcsolatom volt már abban az időben az intézettel, és azokkal a szakemberekkel, akikkel megtaláltuk a közös hangot. Ekkor ismerkedtem meg Beke Palival is, és több franciaországi tanulmányúton vehettem részt, ami sok szakmai inspirációt adott számomra.

Itt kezdődött tehát a pályám.

H. R.: És hogyan folytatódott, hogy jutott el a kulturális központig, a Vértes Agorájáig?

S. H.: Tíz évet töltöttem ebben az intézményben az építőipari vállalatnál. Azt követően a Közművelődés Háza megyei művelődési központ igazgatói posztjára ne-

Salamon Hugó és Hévízi Róbert 2020 augusztusában az interjú felvételén

veztek ki, százhusz ember dolgozott akkor ott. Ez megyei feladatokat ellátó, megyei fenntartású módszertani hálózati központként működött. 1987 februárjában kerültem oda, és 12 évig voltam ebben az intézményben. Közben több átalakulás, több változás történt, és fontos kiemelni, hogy Magyarországon ez az intézmény volt az első nonprofit gazdasági társaság – akkor közhasznú társaságnak hívták. 1994-ben alakult át közhasznú társasággá az intézményi működési formából. Büszke vagyok rá, hogy az utolsó időkig megtartotta azt az alapfunkcióját, amelyre létrehozták. S büszke vagyok arra, hogy innovatív, modernitásban élenjáró, igényes szakmai munkát végző kollégákat vezethettem. Ebben az időben is sokat merítettem Beke által vezetett szakmai látogatásokból. Sok mindent meg is valósítottunk abból, amit tapasztaltunk, láttunk Franciaországban.

H. R.: Visszatekintettünk a múltra, most már nézzük a jelent. Mit kell tudni a Vértes Agorája kulturális központról?

S. H.: A Vértes Agorája az egy nagy szervezet részeként, divíziójaként működik. Az Agora Nonprofit Kft. az a szolgáltató ernyőszervezet, amelyben több divízió is létezik. Ide tartozik a városban működő összes sportlétesítmény mellett még a Tatabánya Pont, ami a városi nagyrendezvényeket koordinálja; a harmadik divízió a Vértes Agorája, amely közösségi kulturális központként elsősorban a beltéri programokat, vagy a tematikus programokat koordinálja, de a Vértes Agorájához tartozik négy városrész négy művelődési háza is. Ezek közül kettő egy-egy németajkú településrészen, egy szlovákajkú, és egy bányász hagyományokat őrző településrészen található.

Én a Vértes Agorájának vagyok a szakmai vezetője, viszont ez egy rendkívül fontos dolog, hogy a másik kettő divízió egymást erősítő módon segítik egymást.

Az Agora Nonprofit Kft. a Tatabányai Szolgáltató Zrt. vállalatcsoport része, amelyben többféle szolgáltatószervezet működik a város szolgálatában, amelynek keretén belül a kulturális szolgáltató mi vagyunk.

H. R.: *A Nemzeti Művelődési Intézettel való személyes kapcsolatára már kitértünk, de hogyan működik ez a kapcsolat a két intézmény szintjén?*

S. H.: Mondhatjuk, hogy szoros a kapcsolatunk. Ennek előtörténete, hogy én 2012-ben kerültem az agórához – amely 2013-ban nyílt meg –, amikor a város akkori polgármestere emiatt az európai uniós program keretében megvalósult projekt miatt hazahívott. Ugyanis előtte 12 éven keresztül Budapesten dolgoztam, nem ezen a területen, hanem szervezetfejlesztő tanácsadóként, trénerként. Szóval még 2012-ben, a projekthez való csatlakozásomat követően Sámuel Botond ügyvezetővel, aki ugyanebben az időben kezdte meg a munkát, rögtön megkerestük Závogyán Magdolnát, és meghívtuk Tatabányára, hogy jöjjön el, nézze meg, mi az, ami készül. Az épület nem volt még átadva, de ő eljött, mi pedig beavattuk a terveinkbe. Ez egy nagyon fontos pillanat volt, ezután szinte minden stratégiai konferencián megjelentünk, amelyeken a Vértes Agorája, illetve az Agora Nonprofit Kft. előrehaladásáról számot adtunk.

Egy modern szervezetet akartunk kiépíteni. Ez egy nagy város, abban egy nagy létesítmény. Ki kellett találni, hogyan válhat a város kulturális jelképévé, ehhez szervezettel, rendszerszerűen hogyan kell felépülnie, működnie. Nem a múltat akartuk reprodukálni, nem folytatni, hanem újat teremteni akartunk. És mivel ez egy abszolút projektorientált, az eredményre fókuszáló szervezet, itt nagyon erős lett a kapcsolódásunk ügyvezető asszonnyal, aki ugyanilyen szervezetet képzelt el a Nemzeti Művelődési Intézet esetében is, hogy egy feladat-, és sikerorientált, és amellet büszkén működő szervezet legyen. Mondhatom, hogy már az elején megtaláltuk a közös hangot.

Kutenics Kinga módszertani referens Sámuel Botonddal, az Agora Nonprofit Kft. ügyvezetőjével és Salamon Hugóval, a Vértes Agorája szakmai igazgatójával beszélget a székházavatáson

Jelenleg a megyei igazgatósággal, de előtte a megyei irodával is rendkívül sok olyan együttműködésünk volt, amiben közösen menedzseltünk és gondoltunk végig projekteket. Hiszen nekünk térségi feladatunk is van, amelyet komolyan veszünk. A tatabányai feladatainkon túl a térség településeit támogatjuk abban, hogy a sajátos kulturális közösségi feladataikat megfelelő módon tudják ellátni. Ennek keretében a településeken dolgozó, részben szakember, részben pedig civil emberek fejlesztése érdekében együtt tartottunk képzéseket, jövőképműhelyeket, kompetenciafejlesztő, stratégiatervező tréningeket, projektmenedzsment tréningeket, illetve fejlesztő programokat terveztünk. A legutóbbi közös munkánk az az Ipar és közösség című projekt volt, amely során azokat a településeket céloztuk meg, ahol valamikor ipari termelés folyt, de már megszűnt, és egy teljesen más társadalmi közeg kezdett felépülni. Erre volt egy közös projektünk, amit együtt terveztünk és együtt valósítottunk meg. Tehát valóban nagyon szoros a kapcsolat. Ezen túl pedig részt veszünk

azokban a képzésekben, amelyeket a Nemzeti Művelődési Intézet akkreditált a szakmafejlesztés érdekében. Vagyis van öt olyan kollégánk, akiket az intézet továbbképzett, így rendszeresen közreműködünk ezeknek a képzéseknek a lebonyolításában. A szoros mellett az intenzív jelzöt is használhatnám kapcsolatunk leírására.

H. R.: *Említette, hogy már a kezdetekkor is megvolt az ismeretség, vagyis jó pár éve van rálátása az intézet tevékenységére. Milyennek ítéli meg a Nemzeti Művelődési Intézet munkáját?*

S. H.: Rendkívül fontos küldetés, amit teljesít az intézet. Amikor a kulturális közfoglalkoztatási programban menedzselte azokat az embereket, akik közül nagyon sokan, közöttük nálunk is elkezdtek a pályájukat, sőt meg is maradtak adott esetben az intézmény keretein belül, az is egy mérföldkő volt. A képzési területeken, egyáltalán a módszertani iránymutatás és a módszertani támogatás tekintetében szintén fontos az a feladatrendszer, amelyet az intézet betölt. Úgy tapasztalom, hogy a kistele-

püléseken, és a Kárpát-medence különböző településein betöltött misszióját más nem tudja véghezvinni; hogy ezek a települések, és az ott dolgozó szakemberek megfelelő képzéssel, munícióval, szakmai támogatással tudják végezni a munkájukat, az jelentős mértékben az intézetnek köszönhető. A kidolgozott képzések rendszere, egymásra épülése azt gondolom, szakmánk jövőjének a kulcsa, a megújulás és az új, felkészült szakemberek fejlesztésének alapja.

H. R.: A közelmúltban készült el a Nemzeti Művelődési Intézet székháza, ami az ön megfogalmazása szerinti küldetés végrehajtására is hivatott. Milyen gondolatok fogalmazódtak meg önben, amikor belépett az új épületbe?

S. H.: Ami általában megfogalmazódik bennem, amikor egy új létesítménybe belépek, hogy eleganciát, emelkedettséget és egy minőséget mutat. Ezt érzem itt is. Rendkívül fontosnak tartom, hogy kívül-belül az a fajta minőség jelenjen meg, amit képviselünk. Azaz hogy nem lecsukott szemmel, vagy

alárendelődő módon működünk a világban, hanem kihúzott, egyenes vállal és derékkel jelenünk meg saját kollégáink és más szakmák képviselői előtt. Vagyis hogy saját magunkra és a munkánkra úgy gondolunk, hogy ez egy fontos dolog, mert a kultúraalakító szakemberek közé tartozunk, amely feladat nem végezhető alárendelt szerepkörből. Ez jutott eszembe, hogy mindenkinek meg kell néznie ezt az épületet, és mindenkinek tudnia kell, hogy erre a fajta munkára, amit mi végzünk, szükség van. Mi a kultúra letéteményesei vagyunk, a kultúra pedig az egész életünk. Amit képviselünk, ahogy dolgozunk, amilyen módon gondolunk a partnereinkre, amilyen módon gondolunk önmagunkra, az az élet minősége gyakorlatilag. És ezt a fajta minőséget mutatja számomra az épület, amit eddig láttam belőle. Amikor pedig felértünk ide a kertbe, egyszerűen elállt a lélegzetem.

H. R.: Tatabánya mint megyeszékhely sokat változott az elmúlt évtizedek alatt. Abban az időben, amikor elindult a szakmai pályán,

még a bányászat jelentős tevékenység volt a városban. Azóta ez teljes mértékben visszahúzódott, egy teljesen más kultúra alakult ki. Összehasonlítható-e a két időszak olyan szempontból, hogy akkor mik voltak a legfontosabb feladatok, és most mit kell tenni? Mi a különbség a kettő között, van-e különbség?

S. H.: Természetesen van, eltelt sok idő. A város pedig nagy mélypontokat élt meg a rendszerváltás után, hiszen akkor szűnt meg fokozatosan, és aztán teljes mértékben a szénbányászat. A rendszerváltás utáni képviselő-testületnek és az akkori polgármesternek az volt a legfőbb feladata, hogy felépítsen egy ipari parkot, legyenek munkahelyek. Ez a legfontosabb ilyenkor, illetve, hogy ne hagyják, hogy a város polgárai apátiába essenek. Ugyanis ha nincs munka és nincs megélhetés, akkor nyilvánvalóan az emberek kevésbé tudnak arra koncentrálni, hogy az életminőségük más területei milyen gazdagságot mutatnak. Véleményem szerint az akkori polgármesternek elvülhetetlen érdemei vannak abban, hogy az élére állt ennek a folyamatnak, a város kikerült ebből a nagyon nehéz helyzetből, és folyamatosan épült. Ma már nem jelent problémát, hogyha egy tatabányai el akar helyezkedni, mert vannak munkahelyek, stabil a város működésének a gazdasági alapja. De ebben minden polgármester hozzájárta azt, amit kellett. A kulturális intézményekkel, így az akkori közművelődéssel mind partner volt, mindig az aktuális kihívásnak megfelelően.

Én nem hasonlítanám össze a kettőt, mi volt régen és most, mert ami volt 1985-ben, az akkor volt. Ami most van, az meg most van. 1985-ben jóval ingerszegényebb környezetben éltünk, most pedig ingergazdag környezetben. A legnagyobb kihívás a mostani életünkben emiatt a minőséget felmutatni, és felhívni rá az emberek figyelmét.

A Vértesszentgyörgyi épülete

Annak érdekében, hogy a sokfajta inger közül az emberek azt a minőséget válasszák, amit mi fontosnak gondolunk anélkül, hogy népnévelők vagy népművelők lennénk. Azaz ne direkt módon tegyük. És ezt értem mindenre, nemcsak a programokkal kapcsolatos kérdésekben, hanem általában, hogy mit jelent egy modern szervezeti, rendszerszerű, szolgáltatói működés, hogy tudunk segíteni alapuló közösségeknek abban, hogy megfelelő módon elérjék a céljaikat. Az a dolgunk, hogy ezeket a civil kezdeményezéseket támogassuk és menedzseljük, hogy amiket fontosnak gondolnak, és az életük minőségét emeli, azokban adjunk támogatást. Emellett persze rendkívül fontos, hogy szervezzünk mindenféle programokat, mutatóanyagokat, de az, hogy menedzseljük-mentoráljuk őket a tudásunkkal úgy, hogy elérjék a céljukat, ez talán az egyik legfontosabb dolog.

H. R.: *Ezen gondolat mentén továbbhaladva hogyan képzeled el a magyarországi közművelődés jövőjét, milyennek szeretné azt látni?*

S. H.: A magyarországi közművelődés sokszínű. Nyilván teljesen más egy ezerfős településen közösségi művelődéssel foglalkozni, és más egy 78 ezer fős városban. Mi azt gondoljuk a Vértes Agorájában – és az ott dolgozó szakmai és támogató stáb valamennyi tagja azt lehet mondani, így gondolkodik –, hogy kifelé, a környezetünkre figyelve, és arra reagálva menjünk elébe azoknak az igényeknek, amelyeket látunk és érzékelünk. Legyen az bármilyen tevékenység, ami kultúráközvetítéssel, közösségi művelődéssel, vagy az életminőséggel összefüggő bármilyen területre vonatkozik.

Ez a kifelé figyelés, és nem az önmegvalósítás, ez a legfontosabb dolog. Ebben, azt gondolom, hogy egy kistéleplési és egy nagyvárosi szakember egyaránt egyet kell

értsen, így kell, hogy gondolkodjon. Ezt professzionális módon kell művelni, az összes szabállyal együtt, ami adott esetben korlátot is jelent. Úgy tekintek ennek a területnek a jövőjére, hogy egy emelt fővel működő, az életünk minőségéhez jelentős mértékben hozzájáruló terület, ami elegánsan és professzionális módon végzi a saját munkáját. Én ezt így szeretném, és mindig erre törekedtem függetlenül attól, hogy 26 éves voltam, vagy 100, mint most ebben a pillanatban.

H. R.: *Ez egy nagyon jó záró gondolat lenne, de még nem beszélünk egy jelentős, a közeljövőben megrendezésre kerülő városi programról.*

S. H.: Valóban, egy nagyon meghatározó rendezvény előtt állunk éppen.

A város egyik műemléképülete a tisztai kaszinó, mely a '20-as évek-

ben épült, közösségi térként funkcionált hosszú időn keresztül. Egy európai uniós támogatással építette újjá ezt a létesítményt a város, alapterülete közel 2 800 négyzetméter, és közösségi, turisztikai célokat szolgál majd. Az üzemeltetését megpályáztatta a város, melyet az Agora Nonprofit Kft. nyert el, így egy újabb egységgel bővülünk. Éppen a napokban vesszük fel azt a 18 munkatársat, akik közvetlenül a működtetéssel, üzemeltetéssel lesznek megbízva. Még ebben az évben tervezzük megnyitni az új létesítményt. A legnagyobb kihívás, hogy ezt a 2800 négyzetmétert úgy tudjuk működtetni, hogy az oda betérők elégedettek legyenek, újabb színfoltja legyen a városnak. Ne csupán egy kettes számú Vértes Agorájaként működjön, ahol szintén „mindig történik valami”, hanem egy sajátos közösségi kínálati palettát tudjunk felmutatni.

SALAMON HUGÓ az Eötvös Loránd Tudományegyetemen népművelő, az Esztergomi Tanítóképző Főiskolán tanító, a Magyar Iparművészeti Főiskolán művészeti és tervezési szakmenedzser felsőfokú végzettséget szerzett. 1978–1986 között a Komárom Megyei Építőipari Vállalat Bokányi Dezső Művelődési és Oktatási Központjának igazgatója, 1986–1994 között A Közművelődés Háza igazgatója, majd A Közművelődés Háza Közhatalmú Társaság ügyvezető igazgatója. 1999–2001 között a Szinergia Projektmenedzsment Kft. projekttanácsadója, tréning üzletágvezetője, ügyvezetője. 2001–2012 között szervezetfejlesztési tréner tanácsadó, tréning üzletágvezető a budapesti Konett Teamnél. 2012-től az Agora Nonprofit Kft. – A Vértes Agorája divízió vezetője, szakmai igazgatója. 1994-től szervezetfejlesztési tréner tanácsadó forprofit és nonprofit szervezeteknél, 2012-től a Nemzeti Közszolgálati Egyetem külső tréner. Díjai és elismerései: Tatabánya Kultúrájáért díj (1995), Tatabánya díszpolgára (2014), Magyar Ezüst Érdemkereszt (2018).